

Resum

Materials presentats: En primer lloc, dades d'una investigació (2004) al País Basc; en les activitats que realitzen els ciutadans en el seu temps lliure, gairebé no hi ha diferències entre homes i dones. En segon lloc, revistes que llegeixen els adolescents; les diferències aquí són molt pronunciades i semblaria que ens trobem davant de dos universos diferents. En tercer lloc, consideració crítica de dades obtingudes en una investigació (2002) realitzada sobre la base d'escolars de Sant Sebastià, i que corroboren, amb escreix, el que s'apuntava en un altre treball (2001) amb escolars de tot Catalunya. Per últim, tres taules sobre la imatge que tenen els nois i les noies de les seves qualitats diferencials. Les noies s'autovaloren molt més que els nois.

Paraules clau

Abús sexual, Gènere, Noia, Noi, Qualitats diferencials, Semblances, Violència

Chicos y chicas: tan similares y tan distintos

Materiales presentados: En primer lugar, datos de una investigación (2004) en el País Vasco; en las actividades que realizan los ciudadanos en su tiempo libre, apenas hay diferencias entre hombres y mujeres. En segundo lugar, revistas que leen los adolescentes; las diferencias aquí son muy pronunciadas y parecería que estamos ante dos universos distintos. En tercer lugar, consideración crítica de datos obtenidos en una investigación (2002) realizada sobre la base de escolares de San Sebastián, y que corrobora, con creces, lo que se apuntaba en otro trabajo (2001) con escolares de toda Cataluña. Por último, tres tablas sobre la imagen que tienen los chicos y las chicas de sus cualidades diferenciales. Las chicas se autovaloran mucho más que los chicos.

Boys and girls: so similar and so different

Materials presented: Firstly, data from research (2004) in the Basque Country; in peoples' free time activities, there are hardly any differences between men and women. Secondly the magazines that adolescents read; the differences here are very pronounced and it would appear that we are looking at two different universes. Thirdly, a critical consideration of data obtained in research (2002) carried out on students in San Sebastián, which firmly corroborates the results of another study (2001) with students in Catalonia as a whole. Finally, three tables on boys' and girls' image of their differential qualities. Girls have much higher self-esteem than boys.

Palabras clave

Abuso sexual, Chica, Chico, Cualidades diferenciales, Género, Semejanzas, Violencia

Keywords

Sexual Abuse, Girl, Boy, Differential qualities, Gender, Similarities, Violence

Autor: Javier Elzo

Article: Nois i noies: tan similars i tan diferents

Referència: Educació Social, núm. 29 pp. 39-60

Adreça professional: Universidad de Deusto
jelzo@jet.es

Introducció

Per a la intervenció en la Taula Rodona de les Jornades titulada *Creences, gènere i R&R* em serviré, entre altres, d'aquests materials que presento, breument, a continuació. En primer lloc, les dades d'una investigació en curs amb treball de camp durant l'any 2004 al País Basc. He retingut les activitats que diuen realitzar els ciutadans bascos en el seu temps lliure. Veurem que gairebé no hi ha diferències entre els homes i les dones.

En segon lloc, ens interrogarem sobre les revistes que llegeixen els adolescents, nois i noies. Constatem que les diferències aquí són no solament molt pronunciades sinó que semblaria que ens trobem davant de dos universos diferents.

En tercer lloc, portem a la consideració crítica dels assistents a les Jornades d'unes dades extremadament cridaneres que hem obtingut en una investigació realitzada sobre la base d'escolars de 12 a 18 anys de Donostia (Sant Sebastià) l'any 2002, i que corroboren, amb escreix, el que apuntàvem tímidament en un altre treball que realitzem amb escolars de les mateixes edats però de tot Catalunya, aquest cop l'any 2001.

Per últim, aportem tres taules, extretes aquest cop de l'estudi *Jóvenes Españoles 99*, sobre la imatge que tenen els nois i les noies de les qualitats diferencials d'uns i altres. Constatem que les noies s'autovaloren molt més que els nois.

L'ús del temps lliure en els homes i en les dones

Un indicador indirecte, tot i que evident i, fins i tot, dels més vàlids per a determinar el sistema de valors d'una persona, és conèixer en quines activitats utilitza el seu temps, més enllà del que li pugui portar les seves ocupacions professionals o familiars. És el que duem a terme preguntant als ciutadans bascos quant temps "sol dedicar al llarg de la setmana normal, poc més o menys", a una llarga sèrie de 22 activitats diferents. Per a cada activitat li demanem que assenyali el nombre d'hores que estima que li dedica setmanalment². En la taula 1 es poden consultar els resultats obtinguts, ordenats de major a menor freqüència en el conjunt poblacional, així com segmentades les dades segons l'edat i el sexe.

Taula 1.

Activitats que realitzen els ciutadans bascos ordenats per freqüència descendent del nombre d'hores que diuen dedicar a cada una d'elles, segons edat i sexe. (En mitjana d'hores)

Activitats	Edat (en anys)							Sexe	
	Tots	15-19	20-24	25-34	35-49	50-64	65-79	Home	Dona
Nombre mitjà d'hores a la setmana que dediquen a cada activitat									
Veure la televisió	13,89	14,73	13,25	12,99	13,25	14,15	16,42	13,53	14,26
Escoltar la ràdio	10,27	6,81	8,12	8,97	10,63	11,85	12,31	9,83	10,70
Escoltar música (cintes, discos)	7,79	13,30	13,02	10,47	7,69	3,90	3,48	8,48	7,12
Passejar	7,44	4,59	5,18	6,99	6,94	8,93	9,95	7,17	7,70
Llegir	6,01	5,24	5,71	5,66	6,50	6,13	5,89	6,11	5,90
Alternar per bars o cafeteries	3,55	4,51	6,51	4,49	3,09	2,72	1,76	4,25	2,87
Afeccions o hobbies (pintura, música, bricolatge, filatèlia...)	3,00	2,62	3,59	3,01	2,94	2,68	3,47	3,29	2,73
Fer esport, muntanya o gimnàs	2,79	4,93	3,52	3,66	2,39	1,99	1,91	3,57	2,01
Passar l'estona amb els amics al txoko o a la societat	2,34	5,93	3,81	3,06	1,45	1,77	1,12	2,66	2,02
Sortir a sopar o dinar	1,97	2,50	2,54	2,51	2,06	1,63	0,78	2,09	1,86
Estudiar fora d'hores de classe	1,62	4,96	3,84	2,14	1,06	0,48	0,56	1,56	1,69
Assistir a espectacles esportius	1,09	1,91	1,16	1,15	1,16	0,85	0,78	1,51	0,68
Anar a ballar o sales de festa	1,07	2,80	2,82	1,53	0,56	0,41	0,36	1,17	0,97
Anar al cinema	1,06	1,61	1,76	1,56	0,99	0,62	0,34	1,05	1,08
Jugar amb videojocs (consoles, ordinador)	1,01	3,78	2,51	1,49	0,60	0,14	0,00	1,50	0,52
Jugar a cartes	0,99	0,98	0,91	0,63	0,67	1,29	1,85	1,01	0,97
Assistir a actes religiosos	0,89	0,27	0,28	0,44	0,50	1,41	2,40	0,74	1,04
Assistir a reunions de clubs, associacions...	0,82	0,84	0,86	0,80	0,72	1,01	0,74	0,97	0,68
Anar al teatre, concerts, visitar exposicions...	0,71	0,65	1,00	0,83	0,72	0,56	0,56	0,67	0,75
Tasques de voluntariat	0,49	0,56	0,45	0,43	0,67	0,43	0,25	0,43	0,54
Jugar al bingo	0,14	0,00	0,08	0,09	0,16	0,21	0,15	0,11	0,16
Jugar a les màquines escurabutxaques	0,03	0,04	0,03	0,04	0,04	0,00	0,02	0,05	0,01
N (totals parcials no ponderats) =	2004	167	202	511	584	309	231	1002	1002

Font: Euskadi y Drogas 2004. (En redacció)

Vegem, en efecte, com cal distingir els usos diferencials del temps lliure segons el sexe i l'edat. Limitem-nos aquí a la qüestió del gènere. És clar que els homes tenen més temps lliure que les dones. És la primera cosa a dir. En 13 de les 22 activitats considerades, els homes hi dediquen més temps que les dones, tot i que les diferències no són molt grans, indicant amb això que, en el conjunt poblacional, en l'ús del temps els homes i les dones fan pràcticament el mateix. Així i tot, cal assenyalar algunes activitats on destaquen clarament els homes i altres on, menys clarament, destaquen les dones. Les taules 2 i 3 ho demostren sense necessitat de més comentaris.

Taula 2.

Activitats on destaquen els homes sobre les dones

Activitats	Nombre d'Hores/Setmana	
	Homes	Dones
Alternar per bars i cafeteries	4,25	2,87
Fer esport, muntanya o gimnàs	3,57	2,01
Jugar amb videojocs (consoles, ordinador...)	1,50	0,52

Taula 3.

Activitats on destaquen les dones sobre els homes

Activitats	Nombre d'Hores/Setmana	
	Homes	Dones
Assistir a actes religiosos	0,74	1,04
Anar al teatre, concerts, exposicions...	0,67	0,75
Tasques de voluntariat	0,43	0,54

La violència de caràcter sexual

En la nostra investigació *Drogas y Escuela VI*³ és la tercera modalitat d'agressió que hem contemplat. Ens hem servit de tres dels ítems utilitzats en el qüestionari d'un estudi català del qual vam redactar l'Informe. A Donostia (Sant Sebastià), seguint la lògica del qüestionari, els interroguem sobre comportaments que haguessin patit durant aquest curs mentre que a Catalunya, seguint també la lògica del seu qüestionari, la pregunta era formulada envers comportaments que podien haver patit durant les vacances passades i el curs en què es formulava la pregunta. Tanmateix, en els dos qüestionaris la pregunta no exigia que l'agressió tingués lloc necessàriament en el marc escolar. De fet, en el qüestionari català preguntem sobre el *quan* l'on i el *quí* de l'agressió sexual, qüestions que ometem en l'estudi de Donostia (Sant Sebastià), ja que era qüestió tangencial en els objectius de l'estudi. En efecte, l'estudi català està pensat bàsicament per a analitzar els comportaments problemàtics, mentre que el de Donostia (Sant Sebastià) aborda bàsicament la qüestió de les drogues. Amb aquestes precisions vegem, en primer lloc, el que

ofereix la comparació dels resultats obtinguts a Donostia (Sant Sebastià) i a Catalunya.

La comparació de les respostes dels escolars de Donostia (Sant Sebastià) amb les dels catalans

Si sempre és important conèixer, al detall, el to de les preguntes formulades, sembla evident que davant d'aquesta qüestió aquesta importació augmenta, en un grau si fos possible. La pregunta deia així:

“Durant aquest curs, a tu personalment t’han passat, contra la teva voluntat, alguna d’aquestes coses?”

- T’han insultat o fet comentaris insultants de tipus sexual
- T’han tocat contra la teva voluntat
- T’han forçat a una relació sexual que no desitjaves”

Se’ls oferien quatre modalitats de resposta: *mai*, *un cop*, *algunes vegades (dos o tres cops)*, *força vegades (quatre o més)*. En la taula 4 es poden llegir els resultats comparats de les respostes donades pels escolars catalans i donostiarres.

Taula 4.

Escolars, a Catalunya i Donostia (Sant Sebastià), que han sofert diferents modalitats d’agressió sexual i freqüència d’aquestes. En % verticals.*

	Insults o comentaris insultants de tipus sexual		Tocar-te contra la teva voluntat		Forçar-te a una relació sexual que no desitjaves	
	Catalunya	Donostia Sant Sebastià	Catalunya	Donostia Sant Sebastià	Catalunya	Donostia Sant Sebastià
Mai	88,5	82,9	95,6	91,1	97,5	97,3
1 cop	2,2	8,8	1,5	5,2	0,8	0,8
2-3 vegades	4,6	5,1	1,0	2,2	0,1	0,4
4 o més vegades	3,6	2,6	0,4	0,8	0,2	0,9
NS/NC	1,2	0,7	1,5	0,7	1,5	0,7
N = / 100%	7.416	2.329	7.416	2.329	7.416	2.329

* Camp:

Catalunya: Autoadministrat a 112 centres, 325 aules, a una mostra de 7.416 alumnes entre els 12 i els 18 anys (amb 216 fora d’aquests límits d’edat, dels que 145 amb més de 18 anys) durant els mesos de novembre i desembre de 2000.

Donostia (Sant Sebastià): Autoadministrat a 15 centres, 107 aules, a una mostra de 2.329 alumnes entre els 12 i 18 anys (amb 108 alumnes de 19 i més anys) durant els mesos de febrer-març de 2002

Tot i dins d’un ordre de magnituds similar (cosa que valida els resultats), constatem que hi ha una lleugera més gran presència d’agressions sexuals patides entre els escolars donostiarres. Sobretot quan es tracta de les més benignes, “insults o comentaris insultants de tipus sexual” o dels tocaments.

Les xifres ens parlen d'un 15% d'escolars que manifesten haver estat objecte d'insults o comentaris insultants d'ordre sexual entre els escolars donostiarres, cinc punts més que els catalans. Però la meitat refereixen que un sol cop, igualant-se als catalans quan es tracta de freqüències superiors.

De tocaments contra la seva voluntat un 8% d'escolars donostiarres ho indiquen, cinc punts amunt que els catalans i ara independentment de la freqüència. Assenyalem, així i tot, que en les freqüències elevades (quatre o més vegades), els percentatges són afortunadament baixos: 0,8% entre els escolars donostiarres i 0,4% entre els catalans.

Hi ha més
escolars
donostiarres
que catalans a
assenyalar
agressions
sexuals
d'innegable
rellevància

L'ítem següent és el més problemàtic d'interpretar. Recordem el seu to: "*t'han forçat a una relació sexual que no desitjaves*". Es tracta d'una violació? No necessàriament, tot i que venint després de dos ítems menors (el segon, en un context d'agressió sexual, diu expressament "tocar-te contra la teva voluntat") indica algun grau de violència de caràcter íntim. Tot i que difícil de precisar, certament. Els resultats parlen d'1,1% de supòsits a Catalunya davant d'un 2,1% a Donostia (Sant Sebastià), essent a més màximes les diferències en les freqüències més elevades. Tot i que estem parlant de xifres, estadísticament parlant molt escasses, després dins dels marges d'error admissibles, no podem ocultar que les diferències són relativament importants. Hi ha més escolars donostiarres que catalans a assenyalar agressions sexuals d'innegable rellevància, sense que el més gran nombre d'escolars catalans que no contestin el qüestionari sigui explicació suficient per a igualar els resultats.

Comentaris insultants i tocaments contra la seva voluntat pel que fa a l'edat

Deixem per més endavant, atesa la seva importància, la manifestació més greu. Vegem ara quins són els escolars que refereixen haver estat objecte de comentaris insultants i tocaments de caràcter sexual contra la seva voluntat. Traslladem les seves respostes a les taules 5 i 6 que comentem conjuntament.

Taula 5.

Escolars donostiarres que han estat objecte d'insults i comentaris insultants de caràcter sexual, pel que fa de la seva edat. En % verticals.

	TOTS	12-13 ANYS	14-15 ANYS	16-19 ANYS	19 I MÉS
Mai	82,9	77,5	78,6	87,1	93,8
1 cop	8,8	12,1	11,2	6,2	2,9
2-3 vegades	5,1	4,8	6,3	4,8	2,2
4 o més cops	2,6	4,7	3,1	1,4	-
NS/NC	0,7	0,9	0,8	0,4	1,1
N =	2.329	566	745	910	108

Taula 6.

Escolars donostiarres que han estat objecte de tocaments contra la seva voluntat, pel que fa la seva edat. En % verticals.

	TOTS	12-13 ANYS	14-15 ANYS	16-19 ANYS	19 I MÉS
Mai	91,1	88,6	87,8	93,9	96,9
1 cop	5,2	6,6	7,1	3,8	0,7
2-3 vegades	2,2	2,6	3,1	1,6	1,3
4 o més cops	0,8	1,2	1,1	0,4	-
NS/NC	0,7	1,0	0,9	0,4	1,1
N =	2.329	566	745	910	108

La lectura de les dues taules és molt senzilla. Són els escolars de 12 a 15 anys els qui en major grau refereixen ser objecte d'insults de caràcter sexual i de tocaments contra la seva voluntat, amb un punt modal en els 14-15 anys, baixant després a poc a poc a partir dels 16 anys i, de forma més accentuada, entre els escolars de 19 i més anys. Una anàlisi més en detall, que seria molt prolíx presentar aquí, segmentant l'edat dels escolars any per any, ens indica que a partir dels 12 anys d'edat augmenta el nombre i freqüència de les manifestacions que comentem. En arribar als 14 anys se situa, de forma clara, el punt modal per a anar baixant fins al punt més baix, situat en els 19 i més anys d'edat. Però no es vegi com una corba de Gauss, ja que als 12 anys la presència i freqüència d'aquestes manifestacions és notòriament superior a la dels 19 i més anys.

La interpretació d'aquestes xifres no és tan senzilla com la seva lectura. Si els mateixos fets es donessin molt més sovint a les edats de 12 a 15 anys podríem dir que són "coses de xicots, que surten de la closca". Seria un fenomen propi de l'eclosió de l'adolescència i amb el pas a la joventut aniria diluint-se. Per contra, cal hipotetitzar amb què els fets succeeixin amb similar (o superior) intensitat a les edats més grans de la nostra mostra, 16 a 18 i més anys, però o bé no els donen importància per assumides i no les expliquen, o els donen massa importància i no gosen assenyalar-les. Estaríem, en les dues hipòtesis, enfront d'un ocultament, involuntari o voluntari, de fets reals, qüestió que, dissortadament, no podem elucidar amb les informacions que posseïm. Com tampoc no podem resoldre allò que per a nosaltres és la gran sorpresa (parcial sorpresa almenys, com explicarem més endavant) d'aquest treball: les referències d'agressions sexuals greus pel que fa al gènere i que passem a presentar.

Quan les dades no apareixen com s'esperava: la sorpresa del gènere

La taula 7 crida l'atenció perquè, de forma evident, trenca amb una dada que es donava com a segura: que les noies són, molt més que els nois, objecte d'agressió sexual. Mil estudis, i informacions de divers ordre, avalen, des de

que hi ha investigació contrastable, aquesta realitat: les noies són objectiu d'agressió sexual en notòria major proporció que els nois. La lectura de la taula 7 no confirma, és el menys que es pot dir, a aquesta tesi. Si es tracta d'insults o comentaris sexuals pràcticament van a l'una els nois i les noies que expliquen ser objecte d'aquests comportaments. Però si comparem "els tocaments (de caràcter sexual) contra la seva voluntat" i més encara, "haver estat forçats a una relació sexual que no desitjaven" trobem més nois que els assenyalen que noies. Vegem les xifres de més a prop.

Ja hem dit que pel que fa a insults i comentaris insultants de signe sexual no hi ha diferències en el nombre de nois i noies que ho assenyalen: 16,8 % de nois i 16,1 % de noies. Les diferències, segons la seva intensitat (nombre de vegades que han estat objecte dels insults i comentaris insultants), són pràcticament inexistents. La dada ja és sorprenent puix que, fins ara, aquests comentaris semblaven estar limitats en direcció a les noies.

Si ens aturem en els "tocaments contra la seva voluntat" la presència dels nois és ja clarament superior en qualsevol freqüència, però on les diferències són molt marcades és que quan es tracta de tocaments repetits, quatre o més vegades en el que va de curs (no necessàriament dins del centre, no s'oblidi): 1,4% de nois i solament un 0,2% de noies.

En arribar a la manifestació d'agressió sexual més forta, "forçar una relació sexual que no es desitjava" el percentatge de nois a explicar-ho és del 3,1%, mentre que el de noies baixa al 1,1. Gairebé el triple de nois. Si ens aturem en la freqüència major, haver estat forçat a una relació sexual no desitjada quatre o més vegades, la presència de nois a assenyalar-ho és de l'1,5% del total poblacional, essent el de les noies del 0,4%, quelcom menys d'un terç. Sorprenent i vistent.

Taula 7.

Escolars donostiarres, nois i noies, que han sofert diferents modalitats d'agressió sexual i la seva freqüència. En % verticals.

	Insults o comentaris insultants de tipus sexual		Tocar-te contra la teva voluntat		Forçar-te a una relació sexual que no desitjaves	
	Nois	Noies	Nois	Noies	Nois	Noies
Mai	82,5	83,3	89,6	92,5	96,2	98,2
1 cop	8,6	9,1	5,9	4,6	1,0	0,6
2-3 vegades	5,4	4,8	2,4	2,1	0,6	0,1
4 o més vegades	2,8	2,2	1,4	0,2	1,5	0,4
NS/NC	0,7	0,6	0,8	0,6	0,8	0,6
N = 100%	1.115	1.209	1.115	1.209	1.115	1.209

Assenyalen abans que res que, tot i que no amb la claredat de les dades ressenyades, en l'estudi català, es van obtenir resultats del mateix ordre. Així

resumíem en el nostre Informe de l'estudi català informació sobre aquest punt “...quan es tracta d'agressions de signe verbal com insults o comentaris de signe sexual, el 16% de noies ho assenyalen enfront del 7% de nois. A l'hora d'haver de patir assetjaments o seguiments molestos, els declaren el 15% de noies i el 5% de nois. També són majoria les noies que assenyalen tocaments “contra la seva voluntat amb una mica de força”, 7,7% enfront del 4% de nois. Però tota diferència pel que fa al gènere desapareix, i fins i tot canvia de sentit, quan es tracta d'agressions físiques, “tocar-te amb violència o amenaces”, amb el 3,2% de nois a assenyalar-ho enfront del 2,4% de noies. El mateix passa si ens referim al fet d'haver estat forçats a una relació sexual no desitjada, amb el 2,9 % de nois a explicar-ho i el 2,2 % de noies”¹⁴. Com veiem, ja en l'estudi català, tot i que de manera no molt marcada, constatem una major presència de nois a l'hora d'assenyalar agressions de caràcter sexual, quan van acompanyades de violència. En el cas de Donostia (Sant Sebastià) els resultats de Catalunya es confirmen amb escreix. Aquí també ens trobem davant d'unes dades estadísticament clares però amb interpretació complexa.

Però abans d'entrar en les possibles explicacions de les dades assenyalarem que, en l'estudi català, només el 21% es refereixen al centre escolar com el lloc on van tenir lloc les agressions de caràcter sexual, a favor del barri, discoteques, en el recorregut a l'escola o en les seves proximitats. I un llarg 20% indica que “en un altre lloc”. Els agressors, de forma aclaparadorament majoritària eren homes (90%, sols o en grup), amb una majoria en edats joves tot i que no faltaven (15%) edats superiors als 30 anys. Més del 50% eren desconeguts per als agredits i el 22% eren companys del seu mateix centre escolar. D'això res no podem dir pel que fa als escolars de Donostia (Sant Sebastià), ja que no era l'objecte de l'estudi com hem assenyalat repetidament.

Pensant en la interpretació, efectivament no és simple. Abans de publicar-les en el llibre *Drogas y Escuela VI* hem mostrat aquestes xifres a diferents professionals, no solament de l'àmbit de la sociologia sinó també de la psicologia i de la psiquiatria clínica. Tots mostraven la seva sorpresa tot i que assenyalaven els clínics que estan augmentant les referències de casos de maltractament sexual envers els nois. També professors dels cursos que conformen la nostra mostra assenyalaven que “les noies d'ara no són com les d'abans”, per la seva fogositat i desimboltura. Però res d'això anterior és suficientment explicatiu.

Les explicacions són més de l'ordre de la conjectura que de la conclusió científica. A més, personalment cada dia sóc més reticent a oferir explicacions sociològiques de fenòmens recurrents en societats dispars. En tot cas, avançaria les següents.

Resulta difícil negar les dades. En els nostres estudis, especialment en el de Donostia (Sant Sebastià), hi ha més nois que noies que refereixen vexacions de caràcter sexual. La mostra és més que correcta. La presa de dades ha estat realitzada amb totes les garanties possibles. La impressió dels caps de camp és òptima, en el sentit que s'han omplert vàlidament els qüestionaris. El seu nombre és més que suficient. En conseqüència, no es veu com argumentar baixos mostrals en la investigació.

En els nostres estudis hi ha més nois que noies que refereixen vexacions de caràcter sexual

Cal buscar explicacions en un altre àmbit. Cal pensar que les dones d'avui són menys passives i han deixat de ser solament objectes sexuals per a convertir-se també en subjectes que busquen el seu plaer sexual. Per altra part, la visibilitat de la sexualitat homosexual (si no de la seva *orgullosa* manifestació) resulta, avui, socialment menys estigmatitzant aquesta relació. En aquest ordre de raonaments, pensant ara en els nois, cal conjecturar que es pot molt bé mantenir el nombre d'agressions sexuals a nois existents en altres èpoques, havent-se incrementat, tanmateix, la sensibilitat d'aquests, ja sigui pel que fa al tracte de què són objecte, ja sigui per a reconèixer-ho a través de l'anonimat de la proliferació i habituació de les enquestes d'opinió. També pot succeir que nois que no consideraven "relació sexual no desitjada" determinats comportaments, per la seva presència en els mitjans —presència no necessàriament manifestada en termes negatius— s'avinguin a assenyalar-los. En altres paraules: no hi ha modificació en els fets sinó en la sensibilitat envers ells mateixos, en la lectura que d'ells realitzen els nois i les noies i en la disponibilitat d'assenyalar-los col·locant una X a la casella d'un qüestionari anònim autoomplert.

Però hi cap també la hipòtesi de què, de fet, hagin augmentat les *agressions* sexuals contra els nois. No es tractaria que ara aquests expliquin més episodis que abans, ni que elles, les noies, n'expliquin menys, sinó que són més els comportaments sexuals envers els nois, amb o sense la seva anuència, en els últims temps. En fi, també és possible que els dos fenòmens s'estiguin donant: major freqüència real i major disponibilitat per a assenyalar-los.

No estem en condicions, amb les dades de la nostra enquesta, de situar-nos a favor d'una o altra resposta. Solament podem avançar, amb cert detall, el perfil sociològic dels escolars que manifesten haver estat objecte d'aquestes pràctiques. Per a no allargar indegudament aquestes pàgines, traslladem aquí les escasses conclusions a les quals arribem.

El perfil sociològic dels escolars víctimes d'agressions sexuals fortes

Ens referim exclusivament als escolars que "han estat forçats a una relació sexual que no desitjaven". Recordi's que aquesta modalitat d'agressió sexual està situada, en el qüestionari, darrere d'altres dues, més *suaus*, a les quals l'escolar ha hagut de respondre anteriorment. Presentem algunes variables, seleccionades per la seva significació per a donar compte del perfil de l'escolar que sofreix aquestes agressions. Poden consultar-se en les taules 8 i 9.

Taula 8.

Perfil sociològic de l'escolar que ha estat "forçat a una relació sexual que no desitjava" pel que fa a l'edat, gènere i dels consums d'alcohol i drogues. (En percentatges que han de ser llegits verticalment i comparant les xifres amb les del conjunt poblacional, primera columna, TOTS. Elevats marges d'error pel que les xifres tenen un valor merament tendencial)

	TOTS	MAI HA ESTAT FORÇAT	UN COP HA ESTAT FORÇAT	DUES O MÉS VEGADES HA ESTAT FORÇAT
Gènere				
Noi	47,9	47,0	58,0	77,9
Noia	52,1	53,0	42,0	22,1
Edat				
12-13 anys	24,3	21,4	31,4	24,5
14-15	32,0	27,3	36,6	35,1
16-18	39,1	44,4	29,9	30,2
19 i més	4,6	6,9	2,0	3,8
Consum d'alcohol caps de setmana				
No beu	40,7	39,1	16,3	41,5
Poc bevedor (1)	26,3	26,6	10,2	27,0
Molt bevedor (2)	26,8	28,5	55,1	25,2
Beu no sap quant	5,9	5,4	19,4	6,3
Consum de porros al llarg de la seva vida				
Mai	54,5	52,7	25,9	56,6
1-2 vegades	9,3	9,6	7,4	3,1
3-9 vegades	9,2	9,3	9,9	11,3
10-39 vegades	10,5	11,0	5,0	3,1
40 i + vegades	15,8	16,7	51,8	25,8
Consum d'altres drogues al llarg de la seva vida				
Mai	88,7	87,5	91,2	82,3
1-2 vegades	3,7	3,9	1,8	3,1
3-9 vegades	3,3	3,7	4,3	6,3
10 i + vegades	4,2	4,9	2,7	8,2
N=	2.329	2.261	17	32

(1). Suma de Quasi abstemi i Poc bevedor

(2). Suma de bevedor excessiu i sospitós alcohòlic

Taula 9.

Perfil sociològic de l'escolar que ha estat "forçat a una relació sexual que no desitjava" pel que fa a variables familiars i escolars.

(En percentatges que han de ser llegits verticalment, i comparant les xifres amb les del conjunt poblacional, primera columna, TOTS. Elevats marges d'error, per la qual cosa les xifres tenen un valor merament tendencial)

	TOTS	MAI NO HA ESTAT FORÇAT	UN COP HA ESTAT FORÇAT	DUES O MÉS VEGADES HA ESTAT FORÇAT
Classe socioprofessional de la família				
Alta/mitjana alta	33,4	32,3	39,2	49,6
Mitjana mitjana	18,3	17,7	22,9	20,1
Mitjana baixa	10,4	11,0	4,8	3,1
Baixa	29,8	31,1	26,4	25,8
Com es comporten els seus pares entre si				
No té pare/mare	4,1	4,1	10,0	2,5
Estan separats	10,3	10,2	19,7	11,3
Es porten malament	3,2	3,1	12,4	3,8
Discuteixen però bé	27,2	27,8	12,2	21,4
Es porten bé	54,7	54,5	45,7	61,0
Relació amb la seva família				
Molt bona	48,4	48,8	35,3	34,4
Bona	38,9	39,0	29,4	37,5
Indiferent	8,2	8,3	5,9	6,2
Conflictiva, dolenta/molt dolenta	4,5	3,6	29,4	21,8
Autoavaluació del seu rendiment escolar				
Excel·lent	9,9	9,7	11,1	21,4
Millor que la mitjana	25,1	25,1	24,3	11,3
En la mitjana	47,6	48,3	46,8	47,8
Sota la mitjana	12,4	12,5	12,5	5,7
Dels pitjors	4,3	3,9	5,2	14,5
N=	2.329	2.261	17	32

Ja sabem que en el perfil sociològic de l'escolar objecte d'agressions sexuals fortes abunden les noies sobre les noies amb una més gran presència entre els qui tenen 14 o 15 anys. El nivell de consum d'alcohol els caps de setmana no és un element definidor del perfil sociològic d'aquest escolar, però sí el consum de porros i d'altres drogues, apareixent més escolars forçats sexualment entre els consumidors habituals. Òbviament això no vol dir que hi hagi un determinisme entre el fet de consumir habitualment drogues i el de ser objecte de vexacions sexuals. Així entre els qui han estat sexualment forçats, dues o més vegades, més de la meitat no consumeixen porros i el 82% tampoc altres

drogues. Tanmateix, en aquest col·lectiu, el 26% ha consumit porros 40 o més vegades (en la mitjana poblacional la xifra és del 16%) i altres drogues 10 o més vegades (8%), sent aquesta xifra la meitat en el conjunt poblacional. En definitiva, hi ha correlació estadística entre consums habituals de drogues i haver estat forçats a una relació sexual no desitjada, tot i que aquesta correlació sigui incerta atesa la baixa mida mostral. (Cosa que impedeix un rigorós càlcul. No sigui més que d'un X2 per als estàndards sociològics). Afegim que en l'estudi català arribem a la mateixa constatació.

En la taula 9 retinguem, en primer lloc, que són els escolars de classe social alta i mitjana alta els qui en major grau, expliquen haver estat objecte de forçaments de caràcter sexual, situant-se en els valors més baixos els que provenen de la classe social mitjana-baixa. No hi ha linealitat, en conseqüència, però la dada més significativa pot estar en la major presència d'escolars pertanyents a classes socials altes o mitjana-altes.

La variable que mesura la relació entre els pares aporta desviacions de difícil explicació. Hi ha clara correlació entre el fet de no tenir pare o mare, que estiguin separats o que es portin malament, tot i que visquin junts, i haver estat objecte *un cop* d'un tractament sexualment vexatori. Però aquesta correlació desapareix quan estem davant escolars que han sofert dos o més forçaments de signe sexual. Fins i tot entre aquests últims, hi ha correlació positiva en els supòsits de pares que es porten "molt bé". La primera explicació cal buscar-la en possibles biaixos mostrals. Ja hem anunciat en les taules, i ho repetim aquí, que els marges d'error són molt grans i no cal aventurar hipòtesis fermes. Un cop establert això, recordarem que el clima entre els pares no és l'indicador que millor prediu els comportaments violents entre els escolars, com hem tingut ocasió de comprovar en aquest mateix treball, en altres modalitats de violència. Tanmateix, i com també hem vist en el supòsit de l'agressió als professors, hi ha una clara correlació entre una relació conflictiva, dolenta o molt dolenta amb els seus pares, i haver estat sexualment forçat. Assenyallem que aquesta correlació també la trobem en l'estudi català.

L'estudi català va indicar també una mala relació amb l'escola. I que aquí es confirma almenys parcialment, tot i a falta d'efectuar anàlisis secundàries. Llegeixis l'última subtaula 9. La presència d'alumnes que s'autoclassifiquen entre els pitjors de la classe es multiplica per quatre, en relació amb el conjunt poblacional, entre els qui han estat forçats sexualment. Tanmateix, si hem parlat de confirmació parcial, és perquè entre els qui s'autosituen entre els millors de la classe aquesta presència dobla a la que es correspondria en la hipòtesi nul·la de què no hi hagués correlació entre les dues realitats. És a dir, entre els escolars que han estat forçats a una relació sexual no desitjada hi ha una sobrerepresentació dels pitjors alumnes de la classe, però tot i que en un nivell relatiu menor, també dels millors.

La conclusió és que ens trobem clarament davant de més nois que noies, amb una edat modal de 14 i 15 anys, més probable entre consumidors habituals de porros i altres drogues, de classe social alta o mitja alta, amb una relació conflictiva o dolenta amb la seva família i en posicions extremes en el seu

rendiment escolar -o molt bo o molt dolent- tot i que sobreabundin més d'aquest últim. D'aquí en endavant la investigació és pura conjectura. No hi ha un sol perfil d'escolar sexualment forçat. No em refereixo a un perfil estadístic (que hem intentat trobar i que acabem d'assenyalar) sinó sociològic. Només ens queda esperar estudis posteriors que clarifiquin, confirmin o invalidin aquestes dades i aquestes incipients hipòtesis d'una modalitat concreta de violència juvenil.

Revistes que llegeixen i la importància del gènere

Per valors en sociologia a més de delimitar i distingir allò bo d'allò dolent, allò acceptable d'allò refusable, el que cal fer d'allò que cal evitar, també s'analitzen les prioritats, allò al que es dóna importància, al que consagrem els nostres esforços, el nostre temps i els nostres diners. Aquesta forma indirecta de conèixer els valors reals dels ciutadans, de les entitats i fins i tot dels partits polítics la utilitzem cada cop més en els estudis. És sabut, per exemple, que no hi ha indicador més fiable per a conèixer els valors implícits d'un partit polític que analitzar els seus pressupostos, tant més quan tenen majoria absoluta. Des d'aquesta perspectiva presentem aquí un indicador indirecte dels valors segons el gènere, a saber les revistes que llegeixen les dones i els homes. No volem magnificar l'indicador ni construir a través, exclusivament d'ell, una teoria de valors masculins i femenins però pensem que com a indicador és bastant fiable, ja que es tracta de controlar una acció electiva, llegir aquesta o aquella revista, si no comprar-la, acció realitzada gratuïtament, això és, no en espera d'obtenir algun tipus de compensació ni reconeixement social. Es compra pel plaer. En les taules següents presento el resultat després d'una consulta a l'Enquesta General de Mitjans.

Taula 10.

Rànquing de revistes llegides pels **nois** adolescents entre els 14 i 19 anys a Espanya, excloses les Revistes de Programació de Televisió i els Suplements Dominicals de Premsa diària.

Nom de la revista	Nombre absolut de nois que la llegeixen		Percentatge de nois que la llegeixen	
	Desembre 2003	Abril 2000	Desembre 2003	Abril 2000
Maxi Tunning	318.100	-	21,5 %	-
Playstation 2	199.400	-	14,5	-
Hobby Consolas	160.000	213.700	10,8	13,7 %
Play Manía	131.200	-	8,9	-
Muy interesante	101.300	110.000	6,8	7,1

Nom de la revista	Nombre absolut de nois que la llegeixen		Percentatge de nois que la llegeixen	
	Desembre 2003	Abril 2000	Desembre 2003	Abril 2000
Muy verde	94.500	55.200	6,4	3,5
Quo	84.200	138.000	5,7	8,9
Pronto	72.100	101.000	4,9	6,5
El Jueves	63.600	61.200	4,3	3,9
National Geographics	49.500	58.200	3,3	3,7
Computer hoy	49.200	-	3,3	-
Micromanía	45.800	88.800	3,1	5,7
Solo Moto Actual	45.400	65.800	3,1	4,2
Qué me dices	43.900	-	3,0	-
Pc Actual	39.700	58.700	2,7	3,8
Computer Hoy Juegos	38.700	-	2,6	-
Car & Driver	37.200	62.600	2,5	4,0
Game Live	36.500	-	2,5	-
Fotogramas	35.300	38.900	2,4	2,5
Solo Moto 30	34.200	84.600	2,3	5,4
Rolling Stone	33.700	-	2,3	-
Cinemanía	32.000	-	2,2	-
Super Pop	31.900	-	2,2	-
Federación Caza	31.800	-	2,1	-
Interviú	31.000	41.200	2,1	2,6
Bravo por ti	30.400	35.700	2,1	2,3
Hola	29.700	48.200	2,0	3,1
Solo Auto 4x4	28.600	-	1,9	-
Motociclismo	28.000	48.400	1,9	3,1
Pc Today	27.100	-	1,8	-
Top Music	24.500	-	1,7	-
Nuevo Vale	23.000	47.100	1,6	3,0
Top Auto	23.000	-	1,5	-
Pc World	22.700	37.400	1,6	2,4
La Moto	21.400	-	1,4	-
Federación Pesca	20.900	-	1,4	-
N = Universo	1.482.872	1.555.828		

Font EGM abril de 2000 i desembre de 2003. Mitjana acumulada, en cada cas, dels tres últims estudis realitzats. Dades d'adolescents mascles d'edats compreses entre els 14 i 19 anys, les dues incloses. Mostra de 2.151 mascles l'any 2000 i de 1.540 l'any 2003.

Taula 11.

Rànquing de revistes llegides per les noies adolescents entre els 14 i 19 anys a Espanya, excloses les Revistes de Programació de Televisió i els Suplements Dominicals de Premsa diària

Nom de la revista	Nombre absolut de noies que la llegeixen		Percentatge de noies que la llegeixen	
	Desembre 2003	Abril 2000	Desembre 2003	Abril 2000
Super Pop	332.500	297.000	23,6 %	20,1 %
Bravo por ti	301.800	198.200	21,4	13,4
Nuevo Vale	300.500	364.700	21,3	24,7
Pronto	178.900	194.200	12,7	13,2
Ragazza	143.500	175.500	10,2	11,9
You	118.700	155.800	8,4	10,6
Que me dices	105.200	45.700	7,5	3,1
Hola	90.500	119.300	6,4	8,1
Telenovela	79.100	90.600	5,6	6,1
Cosmopolitan	75.700	63.000	5,4	4,3
Muy Interesante	71.000	69.900	5,0	4,7
Quo	61.500	96.300	4,4	6,5
Diez minutos	47.000	51.300	3,3	3,5
Lecturas	43.100	59.900	3,1	4,1
Mia	39.500	64.600	2,8	4,4
Fotogramas	37.800	44.600	2,7	3,0
Woman	34.500	50.000	2,5	3,4
Elle	32.900	37.700	2,3	2,6
National Geographic	28.700	44.400	2,0	3,0
Tele Indiscreta	27.200	36.700	1,9	2,5
Cosas de casa	25.000	35.000	1,8	2,4
Mi casa	20.700	33.900	1,5	2,3
Clara	19.500	51.200	1,4	3,5
Mujer 21	17.800	32.700	1,3	2,2
N = Universo	1.409.103	1.474.395		

Font. Font EGM Abril de 2000 i Desembre de 2003. Mitjana acumulada, en cada cas, dels tres últims estudis realitzats. Dades d'adolescents dones d'edats compreses entre els 14 i 19 anys, les dues incloses. Mostra de 1.661 dones l'any 2000 i de 1.224 l'any 2003.

No puc en aquestes pàgines dur a terme una anàlisi del contingut d'aquestes revistes. Ja ho vaig fer en una altra publicació amb les dades de l'any 2000⁵. Em limito a presentar allò que llegeixen els adolescents entre els 14 i 19 anys, les dues edats compreses, distingint allò que llegeixen els nois del que llegeixen les noies.

Són dos móns diferents. Les diferències són realment espectaculars, avalades a més per dades preses amb tres anys de diferència i, en cada cas, sobre la base de tres enquestes diferents. No he tingut en compte les revistes de programes de televisió així com els suplementos dominicals de la premsa quotidiana de les altres revistes. Aquestes revistes estan a casa per a lectura de tots els membres de la família i no les compren els adolescents. Certament a la llista que presento també hi ha algunes revistes que poden estar a casa perquè ho comprin els pares o germans grans però, ho comprovarà el lector, la majoria són revistes per a adolescents i que les llegeixen principalment els adolescents. Les taules de l'enquesta general de mitjans així ho reflecteixen, sota el concepte d'*afinitat* que no he reproduït per a no carregar, crec que innecessàriament, les taules. Així, entre els nois, el 55% dels lectors de *Hobby Consolas* tenen edats compreses entre els 14 i 19 anys, així com el 53% dels que llegeixen *Play Manía*. Entre les noies, algunes revistes presenten una afinitat encara més gran. Així el 62% dels lectors de *You* són noies de 14 a 19 anys. També el 61% dels lectors de *Bravo por ti* i el 54% dels de *Super Pop*. Palesament, revistes per a adolescents. Vegem ràpidament el que llegeixen els nois i les noies. Comencem per ells.

De la lectura de la taula 10 constatem que les revistes que més llegeixen els nois, exclouent els suplementos dominicals i les revistes de programació de televisió són les següents. En primer lloc, *Maxi Tuning*, revista recent dedicada enterament a cotxes i la forma de dur-ne a terme diferents arranjaments, individualitzant-los d'alguna manera. Aquesta revista és llegida per al voltant de 318.000 adolescents espanyols, de 14 a 19 anys, cosa que representa el 21,5 % dels nois d'aquesta edat, això és, més d'un de cada cinc. A continuació, *Playstation2* (prop de 200.000 lectors) dedicada al joc que porta el seu nom. A continuació, *Hobby Consolas*, (160.000 lectors) també de jocs electrònics a la que segueix *Play Manía* (131.000). Li segueixen (indico entre parèntesi els mils de lectors nois d'aquesta edat), *Muy Interesante* (101 mil), *Moto Verde* (95 mil), *Quo* (84), *Pronto* (72), *El Jueves* (63), *National Geographic* (50), *Computer Hoy* (49), *Micromanía* (46), *Solo Moto Actual* (45), *Qué me dices* (44), *Pc actual* (40)", *Computer Hoy Juegos* (39), *Car & Driver* (37.000 lectors) etc., etc. En definitiva, entre els nois, com es pot constatar, gran preponderància de revistes de joc, d'informàtica, vídeo consoles així com les de motos i de cotxes, havent-se empès cap amunt en menys de tres anys, una d'elles, *Maxi Tuning*, al primer lloc.

Res a veure amb el que llegeixen les noies. Potser calgui dir, en primer lloc, que llegeixen més que els nois. Comprovi's, tant en nombres absoluts com en percentatges, que les xifres de les noies són notòriament superiors a les dels nois. Però tan important, o fins i tot més, és que llegeixen radicalment un altre tipus de revistes, molt diferents de les que llegeixen els nois. És el que es pot comprovar consultant la taula 11. Hi ha tres revistes que sobrepassen, cada una d'elles, les 300.000 lectores. Per ordre de més a menys, són *Super Pop* con 333.000 lectores, cosa que suposa prop d'una de cada quatre noies entre els 14 i els 19 anys, *Bravo por ti*, 302 mil lectores i *Nuevo Vale* amb 301.000 lectores. A continuació, *Pronto* (179 mil), *Ragazza* (144), *You* (119), *Qué me dices* (105), *Hola* (91), *Telenovela* (79), *Cosmopolitan* (76), *Muy interesante* (71),

Els estereotips
dels gustos dels
nois i de les
noies es confir-
men plenament
atenent-nos
a les seves
preferències en
l'elecció de les
revistes que
llegeixen

Quo (62), *Diez minutos* (47), *Lecturas* (51), *Mía* (40 lectores), *Fotogramas* (38), *Woman* (35) etc., etc. Les revistes que llegeixen les noies i el seu rànquing és pràcticament idèntic al de l'any 2000. Són les revistes que es dediquen als enamoraments juvenils les que s'emporten la palma. Després les revistes anomenades del cor, de la gent famosa, de la bellesa i, tot i que en percentatges menors però que només elles les llegeixen, les centrades en la casa i en la llar. És sorprenent constatar com els estereotips dels gustos dels nois i de les noies es confirmen plenament atenent-nos a les seves preferències en l'elecció de les revistes que llegeixen. Són dos universos completament diferents.

He volgut, aquesta vegada, anar més enllà que la constatació de les revistes que llegeixen els adolescents nois i noies i he consultat les revistes que llegeixen les seves dues generacions anteriors, sempre segons les estadístiques de l'Enquesta General de Mitjans. Amb els resultats he construït altres taules, per als homes i dones en edats compreses entre els 30 i els 35 anys i per als qui tenen, homes i dones, edats compreses entre els 45 i 50 anys que no reproduïxo aquí per no allargar encara més aquestes pàgines.

Amb l'anàlisi d'aquest indicador no volem provar res sinó mostrar, amb una dada objectiva, una realitat que, em temo, a vegades tenim tendència a oblidar: que els centres d'interès, les preferències entre els homes i les dones, especialment quan es tracta d'aspectes opcionals són clarament diferents. Afegir que aquesta diferenciació, més enllà d'elements biològics en els que no m'aturo per palesa incompetència, és una realitat cultural construïda després de segles de diferenciació d'estatus i rols em sembla del tot evident, com evident que cal tenir-la en compte, en la realitat actual, fins i tot per a anar modificant-la, si així es pretén. Si les societats no es canvien per decret, els hàbits i valors socials tampoc.

Ells i elles: on les noies es veuen superiors...

No em resisteixo a traslladar aquí la percepció que tenen els nois i les noies d'ells mateixos. Crec que és un tema extremadament suggestiu i encara no suficientment tractat. Treballo amb les dades del nostre informe *Jóvenes españoles 99* i em prenc la llibertat d'utilitzar gran part de les anàlisis del meu bon amic Juan González Anleo quan aborda aquest tema en el llibre al qual m'he referit. M'he limitat a construir unes taules que crec que són suficientment il·lustratives i a retocar aquí i allà, amb alguns afegits meus, el text de González Anleo. D'aquí que no vagi entre cometes.

Presento tres taules. Una primera, sintètica, elaborada per González Anleo i que trasllado del llibre *Jóvenes Españoles 99*, pàgina 178. Aquesta taula presenta, segons les respostes donades pels 3.853 joves espanyols entrevistats, aleshores *sense distinció de sexe*, quines són les qualitats que predominen en els nois, quines en les noies i quines en ambdós per igual. A continuació

presento, aquest cop amb dades quantitatives, el mateix però distingint les apreciacions dels nois de les de les noies. Són taules que vaig presentar en el meu llibre *El silencio de los adolescentes* en les pàgines 201 i ss, que reproduïxo, amb lleugeres variants, en aquestes pàgines.

A jutjar per les respostes dels joves les diferències entre els nois i les noies:

- son considerables
- afavoreixen clarament les noies
- les noies s'atribueixen més qualitats a si mateixes que els nois
- una bona part de les atribucions responen a estereotips o imatges estereotipades i tradicionals de l'home i de la dona ⁶.

Les diferències entre nois i noies solen estar ben marcades en l'imaginari juvenil, sobretot quan elles prenen la paraula. Als nois se'ls caracteritza sobretot per un tret indiscutible: l'autoritat, i per un segon tret, més compartit amb les noies, segons el parer d'aquestes: *la capacitat de lluita*. Els dos trets pertanyen a l'ordre instrumental. Les noies són d'una caracterització més complexa i de tipus expressiu: *intuïció, atenció als detalls, paciència, astúcia, sensatesa*. En la confrontació surten clarament afavorides les noies, sobretot si són elles les que defineixen als dos gèneres.

Taula 12.

Taula sintètica de les qualitats més destacades en els nois i en les noies pel que fa a les respostes *conjunes* dels nois i de les noies

Qualitats	Més en nois	Més en noies
Qualitats sobresortints en nois i en noies	autoritat	atenció pels detalls sensatesa paciència constància intuïció
Qualitats compartides però més destacades en ells o en elles	Capacitat de lluita	iniciatives
Qualitats compartides gairebé per igual	intel·ligència, preparació, qualificació, capacitat resolució problemes, capacitat de treball, simpatia, decisió, sinceritat	

Taula 13.
Qualitats diferencials en els nois i en les noies.
(Segons *les noies*. En percentatges)

Qualitats	Més en les noies	Més en els nois	Per un igual
A) Destaquen les noies			
Atenció als detalls	70%	4%	26%
Intuïció, mà esquerra	67	3	29
Paciència	44	10	47
Sensatesa	42	5	53
Astúcia	44	9	47
Constància	40	5	55
Simpatia, do de gents	18	4	78
Sinceritat	36	8	56
Iniciatives	33	11	56
Intel·ligència	26	2	72
Preparació, qualificació	21	5	74
Capacitat resoldre conflictes	27	13	60
Decisió	20	12	68
Capacitat de treball	16	9	75
B) Destaquen els nois			
Autoritat	16%	38%	47
Capacitat de lluita	23	25	52

Font: J. Elzo. *Jóvenes españoles 1999*. Elaboració pròpia segons dades originals.

Taula 14.
Qualitats diferencials en els nois i en les noies
(Segons *els nois*. En percentatges)

Qualitats	Més en les noies	Més en els nois	Per un igual
A) Destaquen les noies			
Atenció als detalls	62%	7%	31%
Intuïció, mà esquerra	50	10	41
Paciència	31	18	51
Sensatesa	27	14	59
Astúcia	38	13	48
Constància	32	18	50
Simpatia, do de gents	17	10	73
Sinceritat	21	15	64

Qualitats	Més en les noies	Més en els nois	Per un igual
Intel·ligència	14	10	76
Preparació, qualificació	16	11	73
B) Destaquen els nois			
Autoritat	14	46	40
Capacitat de lluita	13	35	52
Decisió	10	24	66
Capacitat de treball	8	21	71
Capacitat resoldre conflictes	15	27	59
Iniciatives	20	23	58

Font: J. Elzo. *Jóvenes españoles 1999*. Elaboració pròpia segons dades originals.

La configuració dels dos perfils sembla contradir la hipòtesi de la fallida dels estereotips sexuals. I allò més sorprenent és que són precisament les noies les que més insisteixen en les diferències entre nois i noies, sempre a favor del seu gènere. Tot i que també ho fan els nois, al seu favor, però menys. En efecte, si el perfil de la noia fos traçat tenint només en compte el judici d'elles, a les 6 qualitats anteriors del quadre sintètic caldria afegir aquestes altres qualitats:

- la iniciativa → 23 punts per damunt dels nois
- la preparació → 16 punts per damunt dels nois
- la capacitat per a resoldre conflictes → 15 punts per damunt dels nois
- la intel·ligència → 23 punts per damunt dels nois
- la simpatia → 15 punts per damunt dels nois
- la sinceritat → 29 punts per damunt dels nois.

És a dir, segons el parer de les noies, les dones superen els homes en 12 qualitats, estan pràcticament igualades en 5, i només reconeixen una qualitat en les que els homes avantatgen les dones: *l'autoritat*. Que atès el desprestigi del terme pot fàcilment ser considerada una antiquitat.

En tot cas, les noies apareixen més ben dotades en allò que ara han arribat a anomenar “intel·ligència emocional” (Goleman). I les seves qualitats més destacades corresponen a la imatge estereotipada de la dona tradicional – astuta, pacient, detallista, intuïtiva... – però plenament incorporada a la nova societat del canvi ocupacional i professional. La dona, és un dir, reuneix aparentment en el seu nou rol i nova posició de *carrera dual* totes les virtuts de la seva clàssica funció de mare/esposa/mestressa de casa, i les qualitats necessàries per a la seva conquesta de l'espai social exterior: la iniciativa, la preparació i qualificació, la capacitat de resoldre conflictes, la capacitat de treball... Segons elles només li mancava l'autoritat.

Les noies apareixen més ben dotades en allò que ara han arribat a anomenar “intel·ligència emocional”

El judici no és tan rotund quan són els nois els qui s'expressen, tot i que també els nois es veuen 32 punts per damunt de les noies pel que fa a autoritat, també 22 punts per damunt en la capacitat de lluita, 14 punts més en la decisió i fins a 13 punts amunt en la capacitat de treball. En tot cas, sempre qualitats instrumentals.

Afegim per últim, per tal de ser una mica més complets, que a mesura que els joves avancen en els seus estudis, la seva imatge del noi i de la noia es va fent més igualitari, és a dir, augmenta el nombre de qualitats en les quals ells i elles apareixen igualment dotats. Però sempre les dones i valorant-se millor que els homes.

Javier Elzo

Catedràtic de Sociologia, Universidad de Deusto

- 1 Materials per a la intervenció de Javier Elzo (Catedràtic de Sociologia de la Universidad de Deusto. Investigador Social i president del Forum Deusto) en les Jornades "Crisi, urgències i talls biogràfics en les adolescències", organitzades per la Fundació Sant Joan de Déu, Fundació Pere Tarrés i la Fundació Cassià Just el dia 1 d'octubre de 2004 en l'auditori de l'Hospital de Sant Joan de Déu a Esplugues de Llobregat.
- 2 Una digressió tècnica en aquest punt. Hem indicat que aquest instrument és vàlid per a mesurar els sistemes de valors, en gran mesura pel seu caràcter d'indicador indirecte, però cal afegir que, pel que fa a la validesa de l'instrument, cal posar-hi algunes objeccions. Dues, bàsicament. En primer lloc, resulta difícil assenyalar quantes hores es dediquen al llarg d'una setmana a determinades activitats. Un exemple clar el tenim en les hores consagrades a veure la TV. De fet, els resultats de la nostra enquesta no es corresponen amb els que s'obtenen per fonts més fiables i cal corregir-los clarament a l'alça. En segon lloc, i l'exemple anterior també és vàlid per a veure-ho, cal indicar que davant de determinades activitats la població pot tenir tendència a manifestar que li dedica menys hores que les que realment li dedica (és el cas del nombre d'hores que consagra a veure la TV) mentre que en altres pot passar el contrari, com el nombre d'hores que diu que dedica a la lectura. Tanmateix, i assenyalat tot el d'abans, cal indicar que el rànquing d'activitats segons el temps que s'hi consagra setmanalment no sofreix variacions significatives amb el que obtenim d'altres estudis, cosa que tempera bastant la reflexió crítica a la fiabilitat de l'instrument de mesura. Ara bé, aquest instrument guarda tota la seva força i potencialitat explicativa en dos aspectes centrals: el ja reiterat paper com a indicador indirecte i subjectiu (qüestió central en un tema de valors) de què és el que les persones fan amb el seu temps i, en segon lloc, la comparació d'aquesta utilització del temps en diferents col·lectius o segments de la població. Aquest segon aspecte fa de l'instrument un potent indicador i fins i tot predictor (o, almenys, concomitant) de determinats comportaments.
- 3 Vegeu J Elzo (dir.), García N., Laespada M. T., Zulueta M. *Drogas y Escuela VI. Evolución del consumo de drogas en escolares donostiarras (1981-2002)*. Ed. Escuela Universitaria de Trabajo Social. San Sebastián. 2003, 429 pàgines + qüestionaris en castellà i euskera.
- 4 (Redacció original en castellà. Text no publicat. Pot consultar-se el text íntegre en català, a www.gencat.es)
- 5 *El silencio de los adolescentes*. Ediciones Temas de Hoy. Madrid 2000, 230 pàgines. Aquestes taules estan extretes de les enquestes que porta a terme l'EGM (Enquesta General de Mitjans) quatre vegades a l'any. Presento les d'abril de 2000 i desembre de 2003, sobre la base a la mitjana acumulada dels tres últims estudis realitzats. L'Enquesta mesura, de forma detallada, les revistes que llegeixen els espanyols, els programes de ràdio i televisió més seguits així com els diaris que llegeixen.
- 6 L'estereotip és la preconcepció d'una categoria social en tant que atribueix a tota una categoria de persones més categories que no s'hi troben presents. Són com etiquetes que per comoditat col·loquem a determinades categories socials, religioses, racials, de gènere, etc. Solen estar desfasats de la realitat, és a dir, són *anacrònics* sobre els estereotips més freqüents, els referents als espanyols de les diferents regions, vegi's l'estudi del CIS de 1996: "*Identidades, actitudes y estereotipos en la España de la Autonomías*".